

Đakovica/Kosovo - Da ne idemo daleko u povijest možemo se vratiti do prvog provincijala fra Lovre Mihačevića koji obnavlja provinciju albansku u Albaniji i na Kosovu.

To se događa krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Fra Lovro Mihačević i dugi fratri iz Bosne su ostavili pečat u albanskom narodu. Kasnije su uzeli najbolje đake iz katoličkih obitelji i od njih napravili fratre školujući ih na Gorici kod Livna i u Kreševu.

U samostanu Svetog Petra i Pavla u Đakovici na Kosovu trenutno djeluju četiri franjevca Nue Kajtazi (gvardijan), Aleksandar Tanushi, Anton Nua i Ambroz Ukaj koji pripadaju Franjevačkoj provinciji Bosna Srebrena. U vrijeme kada je ekipa Anadolu Agency (AA) boravila u posjeti bosanskim franjevcima na Kosovu, kojoj su se iznimno obradovali, u samostanu su se nalazila dvojica fratara, gvardijan Kajtazi i fratar Tanushi koji su bili više nego dobri domaćini.

"Duga je povijest koja veže Bosansku provinciju i albanski narod. Kroz povijest katoličanstvo je sačuvano među albanskim narodom i na albanskoj teritoriji i za to je velika zasluga bosanskih fratara. Oni su ti koji su sačuvali tu tradiciju i vjeru", kaže u razgovoru za AA Nue Kajtazi, gvardijan samostana Svetog Petra i Pavla u Đakovici.

Kada je 1906. obnovljena Albanska franjevačka provincija, prvim provincijalom imenovan je bosanski franjevac fra Lovro Mihačević. Nakon završetka Prvog svjetskog rata, Albanska se franjevačka provincija našla na području dviju država. Na želju Sv. Stolice i u dogovoru s tadašnjom jugoslavenskom vladom, bosanski su franjevci 1925. prihvatili upravu kosovskih župa Peć, Zlokućani, Zjum i Glođani, te administraciju svetišta sv. Ante u Đakovici, ali ne i župu koja tu opstoji od 1851. Župne matice u Đakovici vode se od osnutka župe, ali su one sve, osim onih iza Drugog svjetskog rata, u posjedu općinskih vlasti.

Bosanski franjevci sklopili su 1948. godine ugovor sa skopsko-prizrenskim biskupom, po kome oni njemu daju na raspolaganje pomenute četiri župe, a zauzvrat dobivaju, uz postojeće svetište, i župu u Đakovici. Ugovor je proveden u djelo 10 godina kasnije - 10. listopada 1958. godine od kada na prostoru Kosova franjevci djeluju pod upravom Franjevačke provincije Bosne Srebrene.

"Da ne idemo daleko u povijest možemo se vratiti do prvog provincijala fra Lovre Mihačevića koji obnavlja provinciju albansku u Albaniji i na Kosovu. To se događa krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Fra Lovro Mihačević i dugi fratri iz Bosne su ostavili pečat u albanskom narodu. Kasnije su uzeli najbolje đake iz katoličkih obitelji i od njih napravili fratre školujući ih na Gorici kod Livna i u Kreševu", navodi gvardijan Kajtazi.

Posebno franjevce Gjergja Fishtu koji je jedan od najvećih albanskih pisaca i pjesnika, te kulturnog radnika i rodoljuba Shtjefena Gjecovu koji je ostavio pečat na albanski jezik i kulturu (kodificirao narodni kanon - ustav kojim se definira način ponašanja kroz cijeli život). Oni su imali posebnu vezu sa Bosnom.

"Kada pričamo o toj vezi onda stvarno treba dugo pisati o tome. Možemo reći da su ta provincija i franjevaštvo još jednom oživjeli nakon prekida. Na Kosovu su djelovali bosanski fratri, a Tomo Đaja je djelovao i za vrijeme Drugog svjetskog rata i ostavio trag u albanskom narodu", naglasio je gvardijan Kajtazi.

U župi Zlokućani i cijelom kraju oko Peći, navodi, ljudi još govore o njemu. A, bio je kaže Kajtazi, jako simpatičan, vrijedan i narodni čovjek.

"U Đakovici poslije Drugog svjetskog rata, kada su komunisti i Srbi potamanili i ubijali fratre, više ih nije bilo da djeluju tu već su oni djelovali u Peći, Zlokućanima... Nakon te tragedije bio je dogovor između biskupa skopskog i provincije Bosne Srebrene da fratri preuzmu Đakovicu kao župu jer su tu imali svetište Svetog Ante i da odstupaju od drugih župa. Sada tu imamo nanovo stvorenu vezu od 1958. U ovoj crkvi je bio samostan gdje su počeli fra Kruno, Tvrtko... Oni su graditi novi samostan i tako još jednom imamo njihovo prisutvo na Kosovu", navodi gvardijan Kajtazi.

Osim ovih dugo vremena su na službi na Kosovu bili i drugi bosanski franjevci. Među njima je

bio i fra Lovro Gavran, sadašnji provincijal Bosne Srebrene, koji ne samo da je službovao u Đakovici nego i u Albaniji. U samostanu i župi Svetog Petra i Pavla djelovao je i fra Anđelko Kamenčić koji je umro prije godinu - dvije, a koji je tu djelovao 28 godina i u Albaniji nekih 15 - 20 godina.

U službi na Kosovu, odnosno Đakovici bio je i fra Ilija Kovačević, sadašnji gvardijan samostana na Plehanu, te fra Ilija Stipić koji je sada gvardijan u svetištu Svetog Ive u Podmilačju kao i brojni drugi fratri koji su bili nešto kraće.

"Tako je jednostavno ostala veza između albanskog naroda i fratara i Bosanske provincije. Sada su u posljednje vrijeme, nešto lijepo napravili i skoro još jednom obnovili vezu između albanskog naroda i provincije Bosne Srebrene. Počeli su novake iz albanske provincije prebacivati u Novincijat u Bosni. Tako sada imamo još jednu vezu. Možemo slobodno reći da zahvaljujući bosanskim fratrima albanski narod na sjeveru ima vjeru katoličku koja se sačuvala", istakao je gvardijan Kajtazi.

Istakao je da su na Kosovu bili i fratri iz Hercegovine i drugih krajeva, a bilo ih je iz Dalmacije koji su dolazili kao dobrovoljci.

Interesantno je da su Albanci fra Nue Kajtazi i fra Aleksandar Tanushi bili učenici Franjevačke teologije u Nedžarićima u Sarajevu.

"Bilo je ratno vrijeme između 1993/96 kada sam se priključio fratrima. Fratri su bili u izgnanstvu u Samoboru blizu Zagreba. Bio sam par godina sa njima u Samoboru. Posljednju godinu 1996. kada je prestao rat mi smo bili prva generacija, nas pet - šest fratara koji smo se vratili u Sarajevo. Sve je bilo srušeno. Nakon godinu se vratila i cijela Teologija. Mi smo fratri koji pripadaju provinciji Bosne Srebrene i jako smo ponosni na to i na tu vezu", navodi fra Kajtazi.

Zahvalan je kaže profesorima Teologije koji su bili posebno obzirni prema Albancima, jer je bilo problema s jezikom i izražavanjem.

"Možda druge fratre koji su bili hrvatske narodnosti nisu pustili tako lako, ali sa Albancima je bilo

drugačije - nismo imali probleme sa studijem. Albanci su sa nekom simpatijom gledali fra. Miru Vrgoča koji je imao veliku ljubav za albanski narod", navodi Kajtazi.

Naglašava kako na Kosovu živi albanski narod među kojima ima Albanaca muslimana i katolika. Od toga je, kaže Kajtazi, katolika na Kosovu ukupno oko tri posto dok u Đakovici katolici čine oko 30 posto.

"Uglavnom je prsten oko Đakovice katolički. Na ostalim dijelovima Kosova ih je jako malo. Ovdje je veća enklava i veća je prisutnost na ovom dijelu. Osim naše, tu imamo i druge župe. No, župa Đakovica je najveća i ostale župe i ostali katolici su gravitirali ka području Đakovice i svetištu Svetog Ante. Mi svaki dan imamo kontakte sa vjernicima. Župa Đakovica prema podacima onih koji su tu rođeni i kršteni njih je 15.000 do 16.000, ali samo na žalost oko 6.000 živi tu. Ekonomska situacija koja je bila prije rata od 1990, do 1999. kada je prestalo sve raditi i počela se rušiti Jugoslavija i tvornice koje su bile, katolički živalj, ali i druge su primorali na veliku emigraciju iz Đakovice. Tako sada oko 6.000 ljudi žive u našoj župi. Ostale župe su još manje", priča fra Kajtazi.

Posebno teško bosanskim franjevcima na Kosovu bilo je krajem 90-tih, odnosno u vrijeme rata na Kosovu. Naime, samostan je graničio sa kasarnom bivše JNA, odnosno nekadašnje Vojske Jugoslavije. Dio razgovora sa fra Kajtazijem obavili smo upravo na prostoru koje je nekada pripadalo vojsci koje se sada preuređuje.

"Bilo je jako teško. Pogotovo mi koji smo bili u komšiluku sa kasarnom bivše JNA i Vojske Jugoslavije. Ovo je bio dio kasarne, koji je općina dodijelila samostanu, a radi se o nekih hektar zemlje. Još prije rata na Kosovu, kada su počeli problemi na području bivše Jugoslavije počeli su i problemi ovdje, a uglavnom su inscenirani. Baš na ovom mjestu 1992. izbio je neki problem između vojske i policije. Šta se desilo tada ne znam, rijetko tko zna. Bilo je puno ljudi tu u dvorištu i na cesti zbog blagdana svetog Ilije kada je počela pucnjava. Dosta je ljudi bilo ranjeno. Pretučen je fratar Ilija Kovačević. Skoro su mu izbili oko", prisjeća se fra Kajtazi.

"Mir" nije dugo trajao jer su već godinu nakon toga opet inscenirani problemi. Kajtazi navodi da je jedan fratar optužen da navodno sprema narod za ustanak.

"Naveli su da su oni kao našli oružje. Bio je uhićen pater Ambroz i bio je u zatvoru nekoliko

mjeseci sa još jednom grupom intelektualaca. Tako je sve to bilo do 1998./99. Bilo je napeto i žalosno. Župa je izgubila dosta vjernika koji su ubijeni, njih preko 200", navodi Kajtazi.

Istakao je kako je "bio je jedan veliki masakr u Meji gdje su ubijeni ljudi iz tog mjesta kao i iz Korenice, Ramovaca blizu 400 osoba i katolika i muslimana je ubijeno na tom mjestu".

"Kroz ovih deset godina iza rata, oni su ih vraćali u par navrata iz Srbije gdje su ih pokopali. Ima još par njih koji nisu nađeni. Tako da ta tragedija koja se dogodila i u BiH i u Srebrenici se u manjoj mjeri i ovdje dogodila u našoj župi u Đakovici. Bilo je i na drugim mjestima gdje su cijele obitelji ubijane. Neki su mislili da su Srbi samo bili protiv muslimana. Tu je dokaz da su nastradali i muslimani i katolici. Šta je bio cilj njihove politike ne znamo, oni znaju. Mi možemo govoriti o žrtvama koje su se dogodile, spaljenim selima", kaže fra Kajtazi.

S obzirom da ih je samo ograda dijelila sa kasarnom kada su počela bombardiranja 1999. cijela komanda jugoslovenske vojske se prebacila u samostan.

"Jednu noć su i fratri i komanda bili skupa. Dijelili su samostan pola - pola. Sutradan su istjerali fratre uz riječi da se nose odatle, dok mogu. Bile su razne vojske, paravojske. Fratri su pobjegli u drugu župu i ostali živi. Tamo su ostali do kraja rata. Župska crkva je nastradala u bombardiranjima jer je tu zbog kasarne bilo puno bunkera. S obzirom da je bila trošna morali smo je srušiti i napraviti novu. Ponosan sam na moj narod tu jer su je osim katolika svojom pomoći gradili i muslimani koji su dali na razne načine svoj doprinos i kamionima i šljunkom. Narod je jako dobar", poručio je fra Kajtazi.

Navodi da su na Kosovu većina Albanci, a Srba ima malo po enklavama. U Đakovici je bilo navodi, oko 1.000 ljudi koji su na njihovu žalost bili mobilizirani i onda su morali iza rata pobjeći tako da ima samo par baka koje žive u pravoslavnoj crkvi.

"Međuvjerskih problema nije bilo. Ponosan sam na albanski narod. Bojimo se da su infiltrirani razni ekstremizmi i šta će biti u budućnosti. Živim sa muslimanima i oni su dobri vjernici i dobri ljudi, a posebno kada pričamo o crkvi Svetog Ante. Kada se gradila ova crkva prije sto godina i tada su dominirali muslimani. Ne samo da su pomagali nego i sada dolaze pale svijeće, ostavljaju svoju milostinju. Za veliku župsku crkvu kažu da je katolička crkva, a za svetište Svetog Ante kažu svi da je to naša crkva - zajednička. Narod je stvarno dobar. Sa ekstremnim

Bosanski franjevci veza BiH i Kosova: Župnu crkvu gradili i katolici i muslimani

Autor tajprov

Četvrtak, 28. travanj 2016. u 15:56

ni katolicima ni muslimanima ne bih volio živjeti ni ovdje ni u raju. Iznad svega kod Albanaca je bila nacionalna svijest da je Albanac i on se ponosi na svoju tradiciju, kulturu, jezik i vjeru", navodi fra Kajtazi.

Izvor: www.prvi.tv (2015)/SR